

TISKOVÁ ZPRÁVA

Nezávislé skupiny expertů v oblasti sociálně právní ochrany dětí

Odborníci varují. Péče o ohrožené děti je v rozkladu.

Praha, 18. května 2022: Obavy o budoucnost péče o ohrožené děti v České republice vyjádřila skupina expertů z oblasti sociálně právní ochrany dětí, náhradní rodinné péče a ústavní výchovy. V tzv. „Desateru“ navrhovaných opatření upozorňují, že reformy uskutečněné v minulých letech problémy v této oblasti navzdory svým ambicím nevyřešily, ale naopak je prohloubily. Zvyšuje se počet týraných dětí i dětí v dětských domovech. Chybějí spolehliví, zejména dlouhodobí pěstouni a na životy dětí negativně dopadají i chaotické změny, jako například nedávné rozdělení pěstounů na zprostředkované a nezprostředkované.

V nezávislé skupině expertů jsou zastoupeni sociální pracovníci, dětské psychologové, pracovníci dětských domovů, pěstouni, opatrovníčtí soudci a zástupci pomáhajících organizací. Svou iniciativou chtějí podnítit veřejnou diskuzi o dopadech provedených změn a navrhnou řešení k jejich nutné nápravě.

„Ta diskuze musí být skutečně otevřená. O dalším směřování pomoci ohroženým dětem by neměli rozhodovat stejní lidé a neziskové organizace, které již v minulosti selhaly. Za přispění dotačních programů slibovali kvalitní síť pěstounů a lepší život dětem, namísto toho se zvyšuje počet dětí v dětských domovech a registr se omezil jen na pěstouny na přechodnou dobu. Namísto uceleného systému pomoci, který podrží dítě v jakékoliv situaci, se vše podřídilo zjednodušeným heslům a aktivismu,“ hodnotí dosavadní změny filantrop **Tomáš Slavata**, který sám pochází z problémové rodiny, vychoval čtyři děti z dětského domova, pomáhá dětem vlastními projekty a spolupracuje se 190 subjekty pečujícími o ohrožené děti. Slavata vítá, že signatáři „Desatera“ navrhnou konkrétní opatření ke zlepšení života dětí. *„Jak chtějí reformovat systém lidé bez znalosti z praxe či osobní zkušenosti s výchovou dítěte z tohoto prostředí? Hodně se mluví a málo se koná,“* dodává Slavata.

„Lidé z praxe se shodují, že situace je možná nejhorší za posledních několik desítek let. Jen za posledních 10 let se zdvojnásobil počet dětí se syndromem týraného dítěte známým pod zkratkou CAN. Ročně se zachytí téměř deset tisíc takových případů,“ říká **Blanka Vildová**, vedoucí odboru sociální péče. Podle ní v praxi chybí například odborná diagnostika v centrech komplexní a sociálně zdravotní péče a diagnostických ústavech. S životy nejmenších dětí se pak při krizových intervencích hazarduje tím, že se zrušila možnost umístění je akutně do vhodného zařízení. *„A to za situace, kdy není dostatek specializovaných pěstounů. Přechodní pěstouni navíc nemají povinnost přijmout jakékoliv dítě v jakoukoliv dobu a kladou si podmínky. Nelze proto vyloučit, že řada dětí zůstává ve svých rodinách, které jim dál ubližují,“* doplňuje Vildová.

Michaela Chovancová, ředitelka organizace DEJME DĚTEM ŠANCI a jedna z iniciátorek „Desatera“, ač sama pěstounka, vůbec nevidí pěstounskou péči jako samospásnou a jedinou možnou: *„S kolegy pravidelně navštěvujeme dětské domovy v celé republice a s jejich pracovníky komunikujeme na denní bázi. Je smutnou pravdou, že se zvyšuje počet dětí, které se od pěstounů vrací zpět do dětských domovů. Debata o kvalitě pěstounů, ale i o tom, jak ve skutečnosti fungují dětské domovy, proto nesmí být tabu.“*

V „Desateru“ odborníci navrhnou ponechat možnost krátkodobě umísťovat nejmenší děti do dětských domovů pro děti do 3 let. V případě umístění dítěte do přechodné pěstounské péče pak nejvýše do 6 měsíců jeho věku. Pokud z vyhodnocení situace dítěte vyplyne předpoklad, že jeho umístění mimo biologickou rodinu bude převyšovat tuto dobu, je nutné, aby pěstounská péče trvala tak dlouho, jak dítě potřebuje, a neomezovala se jako doposud na pouhý jeden rok. Systém pěstounské péče musí být nastaven dostatečně srozumitelně nejen pro pěstouny, potenciální zájemce o pěstounství, aby je motivoval a neodrazoval, ale musí být srozumitelný a jednoduše uchopitelný i pro instituce, které služby pro pěstouny zajišťují anebo se na nich podílejí.

„Do půl roku života dítěte je individuální péče v pěstounské rodině nejlepší prevencí proti opožďování raného vývoje. Delším pobytem v přechodné péči se však zesiluje vazba dítěte na pěstounku a hrozí o to větší dopad ztráty této vazby při dalším přemístění dítěte. Alternativou je pobyt ohroženého dítěte v Klokánku a podobných zařízeních, které dítěti poskytují bezpečí, ale odkud odchod nemusí dítě tak silně citově zasáhnout,“ vysvětluje **PhDr. Jaroslav Šturma**, ředitel Dětského centra Paprsek a předseda Českomoravské psychologické společnosti.

Systém náhradní rodinné péče má podle signatářů výzvy stát na podpoře dlouhodobých pěstounů a zkvalitňování zařízení ústavní péče tak, aby dětem bylo zajištěno zejména stabilní prostředí. „Rozhodně se nám nelíbí poslední novela zákona, která naopak dlouhodobé pěstouny znevýhodnila. Celý systém je potřeba zjednodušit, aby byl dostatečně srozumitelný a bral ohledy především na potřeby jednotlivých dětí. Navrhujeme také okamžité zrušení dělení dlouhodobých pěstounů na zprostředkované a nezprostředkované. Nedává smysl, aby měl horší postavení pěstoun, který má přirozeně navázané vazby s dítětem než pěstoun vedený na seznamech krajských úřadů,“ říká **Magdaléna Zemanová**, dlouhodobá pěstounka, Pěstouni pěstounům z.s.

Odborníci vidí jako nutnou revizi zákona o sociálně-právní ochraně dětí i v dalších bodech, jako jsou sporná pravidla předávání dětí z terénu přechodným pěstounům bez rozhodnutí soudu nebo uzavírání smluv v zařízeních pro děti vyžadujících okamžitou pomoc.

„Celé je to absurdní. V přístupu k právům dětí a právům biologických rodičů je stále se prohlubující propast. Na jedné straně zákon umožnil zásah do rodiny bez rozhodnutí soudu, na druhé straně se děti stávají rukojmím svých rodičů, kterým se nenastavují žádné limity,“ doplňuje **PaedDr. Jana Koubová**, ředitelka DD Staňkov a předsedkyně Federace dětských domovů ČR - FICE a dodává příklady z praxe. „Na jedné straně sociální pracovníci, kteří jsou pod silným tlakem umisťovat děti do náhradních rodin za každou cenu, odvezou kojenečké miminko od maminky kilometry daleko k přechodným pěstounům, přestože matka o dítě stojí a existuje šance na sloučení rodiny. Na druhé straně si dítě v dětském domově nemůže podat bez souhlasu rodiče, se kterým se roky nevidělo, ani přihlášku na školu.“

Další návrhy expertního týmu se týkají například práce doprovodných neziskových organizací, sjednocování pravidel napříč kraji nebo usnadněním adopcí. S „Desaterem“ a dalšími podklady, včetně příkladů z praxe, se nyní členové nezávislého expertního týmu obracují na vládu, ministry školství a práce a sociálních věcí, poslance a senátory a nabízejí podporu při přípravě nutných legislativních změn.

Kontakt pro více informací:

Sarah Christensenová, T: 731 536 120, E: sarah@dejmedetemsanci.cz

Lenka Pólová, T: 734 734 856, E: lenka@dejmedetemsanci.cz